

zpřístupněné jeskyně

na historických pohlednicích

SPRÁVA JESKYNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

2016

CHÝNOVSKA
JESKYNĚ

1

4	11	18	25
5	12	19	26
6	13	20	27
7	14	21	28
1	8	15	22
2	9	16	23
3	10	17	24
			29
			30
			31

„Odvážnými sáhodlouhými kroky sestupovali jsme po obrovských čili čertových schodech, ohromných to balvanech se stropu spadlých a tu se již z dále zatřpytila voda, odrážejíc paprsky pochodní a oznamujíc nám, že se na nejhlubším místě jeskyně nalézáme.“

A. Frič, A. Krejčí:

Zpráva o výskumu Chejnovské jeskyně..., Živa, 1863

2

1	8	15	22	29
2	9	16	23	
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	

„Je to výtok Punkvy. Vytékají z něho vody spojené ze Sloupu, z Holštejna a z Ostrova jako potok Punkva... Pocestný dlouze pohlíží do temného, hrozného jezera, jeho pohled těká po vodní hladině do záhadných temnot, jeho fantazie mu kreslí velké prostory a síně, nádherné krápníkové a krystalové jeskyně a do duše se mu vkrádá toužebné přání proniknout do tajemství podzemního světa; netuší však, o kolik skutečnost předčí jeho fantazii.“

Heinrich Wankel: Bilder aus der Mährischen Schweiz..., 1882

Der Hauptdom in der Eitzhöhle,
der größten Seitenhöhle an dem Grunde der Macocha.

3

1	7	14	21	28
2	8	15	22	29
3	9	16	23	30
4	10	17	24	31
5	11	18	25	
6	12	19	26	
	13	20	27	

„Tisíce lidí tudy plulo ode dne 30. března 1921, kdy jeskyně byly odevzdány veřejnosti. Ve výtoku Punkvy upraveno přístaviště a massivní čluny, jež unesou 12 osob, odnášejí pomalým tempem turistu na moravskou Styx podzemní. Lodivoda vede bezpečně člun z dómu do dómu... Voda jest stále hlubší a hlubší; v posledním dómu nikdo si ani netroufá hlasitým hovorem přerušiti majestátní ticho...“

Karel Absolon: Macocha, 1922

C.k.listovní sběrna.
MACOCHA
K. k. Briefablage.

4

1	4	11	18	25
2	5	12	19	26
3	6	13	20	27
	7	14	21	28
	8	15	22	29
	9	16	23	30
	10	17	24	

„Započíná historický a pamětihodný okamžik ve výzkumu Moravského krasu. Člověk nastupuje želanou objevnou cestu ke dnu propasti Macochy.“
Karel Absolon, 1909

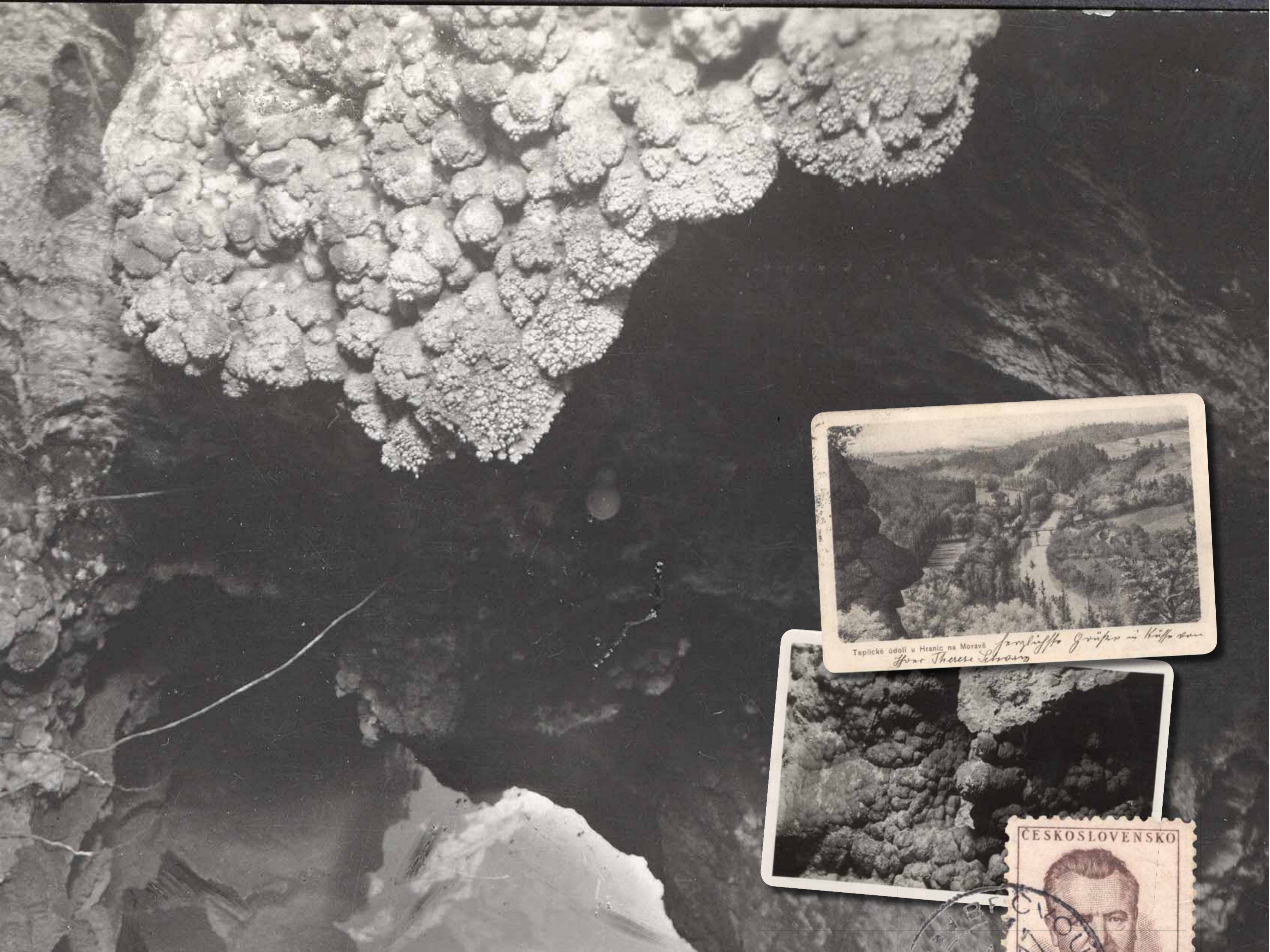
Macocha

5

	2	9	16	23	30
	3	10	17	24	31
	4	11	18	25	
	5	12	19	26	
	6	13	20	27	
	7	14	21	28	
1	8	15	22	29	

„Povrch Třesína je stejně bohatý a vzácný jako jeho podzemí. Nejmohutnějším krasovým zjevem jsou tu Mladečské jeskyně, ohromné bludiště chodeb, jehož osou je podzemní koryto Hradečky... Vznikl tu skutečný labyrint chodeb a síní s haldami a mohutnými kuželi balvanité ssuti a propastmi v několika patrech nad sebou, takže podzemí Třesína připomíná spíše obrovskou mycí houbu než skalní masiv.“
Vladimír Panoš: Jeskyně Severomoravského krasu, 1955

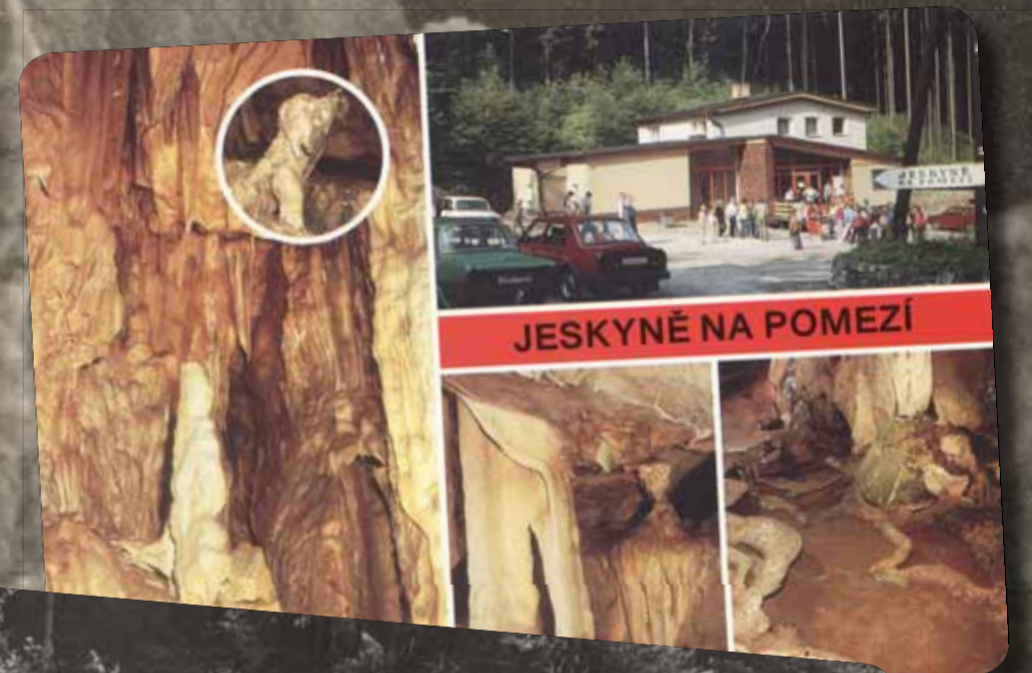

6

1	6	13	20	27
2	7	14	21	28
3	8	15	22	29
4	9	16	23	30
5	10	17	24	
	11	18	25	
	12	19	26	

„Nová jeskyně a dle doslechu i dosti zajímavá byla objevena ve zbrašovském vápencovém lomu nad teplickými lázněmi zrovna proti „bůdě“ páně Tebichově. Jest to vlastně řada jeskyní prostorných, z nichž první jest v hloubce asi osmi metrů a nejspodnější jest v hloubce 28 metrů, z nichž pak vede chodba dále pod les k Bečvě nad lázněmi, a soudí se, že asi bude končit skalní rozsedlinou nad Bečvou povýše lázní...
Hlasy z Pobečví, 8. března 1913

Severomoravský Kras,
Zbrašovská aragonitové jeskyně
Pravá fotografie.

7

	4	11	18	25
	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31

„Kdyby nebylo usilovné a nezištné práce a obětavosti výzkumníků, byly by dosud všechny nevídané krásy jeskyní Na Pomezí ukryty lidským zrakům. Zanícení, láska k věci a neutuchající odvaha a píle tu však slavila své vítězství. S nasazením vlastního života pronikali objevitelé přes nesčetné překážky a namáhavě odstraňovali s cesty hlínu a ssuť. Jedinou odměnou byl pohled na kamennou pohádku neznámého podzemí.“
Vladimír Panoš: Jeskyně Severomoravského krasu, 1955

8

1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	31
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	
7	14	21	28	

„Slovutný pán p. M.U.Dr. Babor
Praha v Jirchářích
Milé Magnum Borum!

Už jsme v tom. Dnes počíná expedice do Rasovny; totiž utáboření u jejích jícnu a po celý týden jednotlivé sestupy. V sobotu jsme byli na podzemních vodách sloupských, našel jsem pěkné Niphergy; když ale oni jsou hezčí, když běhají ve vodě, než když jsou ve špiritusu.

Váš Karel Absolon“

Odesláno ze Sloupu 2. 8. 1904, doručeno do Prahy 2. 8. 1904

SKALSKÝ MLÝN
u nově objevených jeskyní
POD MACOCHOU.

9

	5	12	19	26
	6	13	20	27
	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	

„Z Jeseníku dále na Špičák, který je vzdálen jednu míli. Odsud vyjdi do hory, tam najdeš patrně doklady o stříbru a zlatu... Chceš-li to všechno zakusit, pak je to na tobě samém, protože Procopius Hoberg, který v té hoře byl, mi řekl, že jsou v ní všelijaké chodby; a v hoře je říčka, kdo by se do ní odvážil a pracoval tam, našel by právě to, co jsem řekl. A kdo by šel dále přes tu říčku v hoře a odvážil by se toho, zjistil by, že by se mohl stát velkým pánem, kdy bůh dal.“

Wegweiser zu den Bergwerken..., asi 1470–1480

Wegweiser zu den Bergwerken in Pöchlarn, 19. Mai 1895.

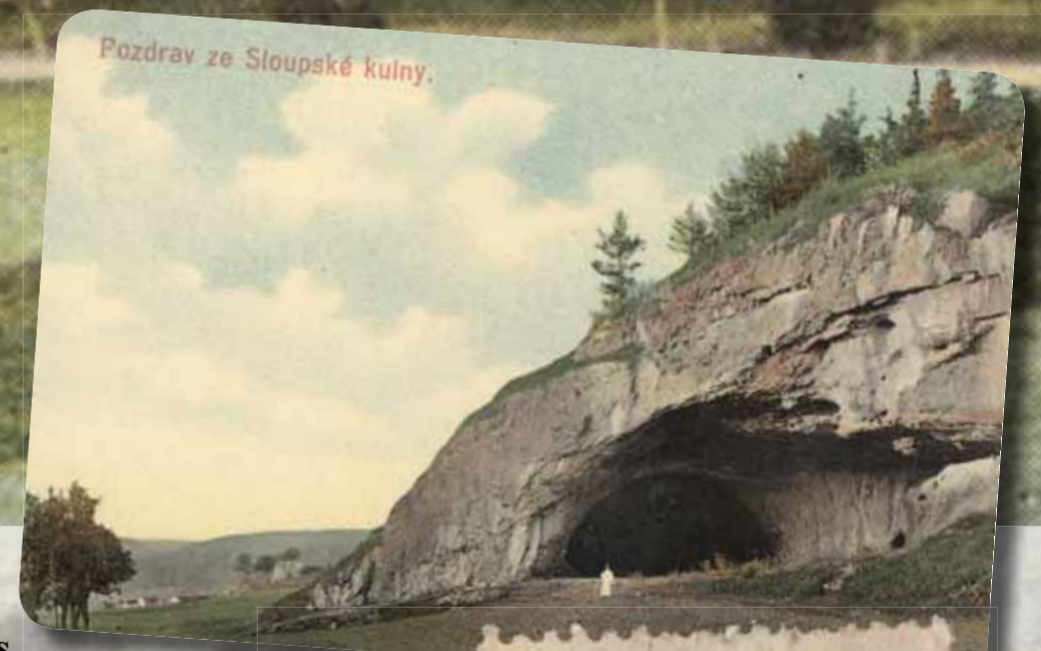
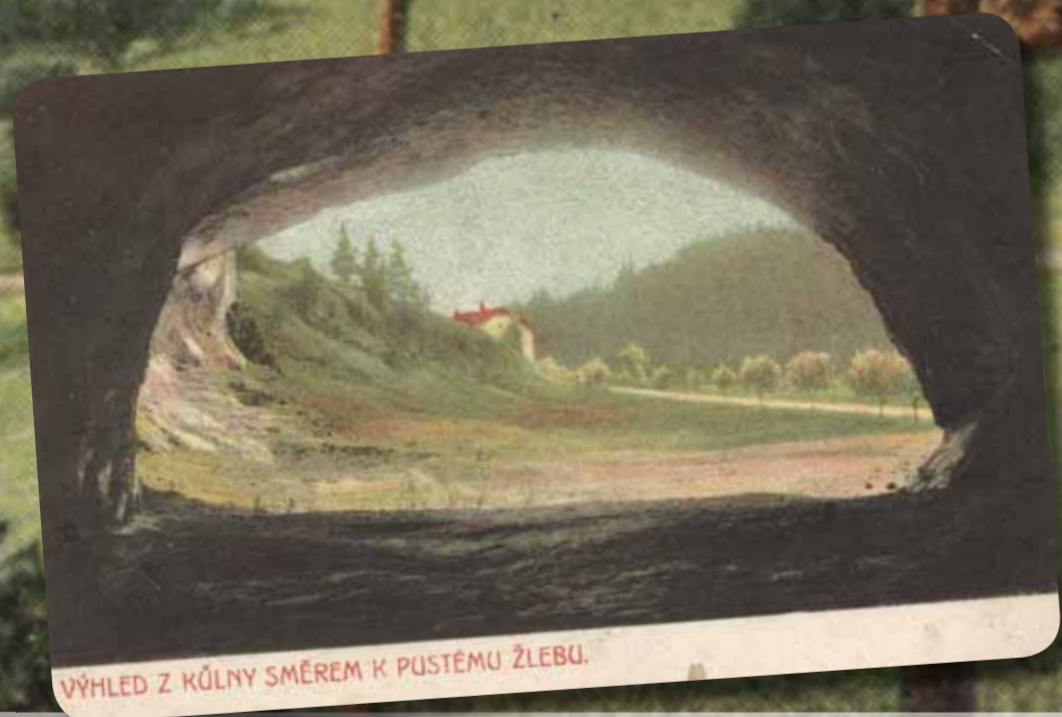
Al. Laska:
 „BALČARKA“
 Příchod
 k Ostrovským
 jeskyním.
 Mor. Kras.
 Zugang zu den
 Ostrower
 Höhlen.
 Mähr. Karst.
 L'arrivée
 à grottes
 de Ostrov.
 Karst
 de Moravie.

10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

31 „Jeskyně není veliká, ale krásná.
 Vpředu jsou dvě kaple, v jedné dokonce kamenný
 oltář. Jsou bíle dekorované, zdobené travestýny
 a krápníky různých tvarů...
 Z krápníků vyniká velký, na způsob turecké
 šavle zakřivený krápník, zvaný Handžár.
 Proti němu stojí kuželovitý stalagmit.
 Dělníci pojmenovali jeskyni mým jménem.
 Já ji však pojmenoval Popeluškou...“
Josef Šamalík po objevu roku 1923

11

	7	14	21	28
1	8	15	22	29
2	9	16	23	30
3	10	17	24	
4	11	18	25	
5	12	19	26	
6	13	20	27	

„Den 30. července 1965 byl pro náš výzkum významný: Vilém Gebauer, preparátor Ústavu Antropos Moravského zemského muzea, našel v 7 hodin ráno v m² 29/A, takřka na rozhraní m² a/A, část lidské horní čelisti se čtyřmi zuby v nivelační hloubce 212 cm. Z blízkého okolí pochází větší počet modifikovaných artefaktů a také spálené kůstky, které byly použity na radiokarbonové datování. Vzhledem ke stratigrafické pozici bylo zřejmé, že se musí jednat o čelist neandertálce.“

Karel Valoch: Kůlna, historie a význam jeskyně, 2011

12

1	5	12	19	26
2	6	13	20	27
3	7	14	21	28
4	8	15	22	29
	9	16	23	30
	10	17	24	31
	11	18	25	

„Tagesbote dne 20. října 1909 napsal: Dnes jsme dostali od nájemce Skalského mlýna u Blanska, p. Frant. Rubeše, přípis, v němž Rubeš hájí prioritu objevení Kateřinské jeskyně pro sebe. Konstatuje, že už od několika let konal v jeskyni výzkumy a vchod do nové jeskyně sám objevil... O svých výzkumech učinil 28. září 1909 sdělení dru Absolonovi... Rubeš, aby mohl práce dokončiti, napsal žádost na kurátora Salmova velkostatku... Dříve než jeho žádost byla vyřízena, dr. Absolon dne 10. října 1909 jeskyni „objevil“... Absolon poté ke členům jeskynní sekce: Zač by pak věda stála, kdyby lecjaký mlynář objevoval jeskyně!“

Moravský kras aneb Dr. Karel Absolon v pravém světle, 1913

2016

Správa jeskyní České republiky

spravuje patnáct nejvýznamnějších jeskynních systémů Čech a Moravy, z nichž čtrnáct zpřístupňuje veřejnosti.
Zajišťuje jejich ochranu, báňskotechnické zabezpečení a službu průvodců.
Pro potřeby státní ochrany přírody i další zájemce provádí průzkumy a dokumentaci jeskyní i jiných podzemních prostor, zpracovává odborné posudky a projekty.

Shromažďuje údaje o všech jeskyních České republiky a zpracovává je pro celostátní
Jednotnou evidenci speleologických objektů JESO.

Vydává publikace s tematikou krasu, jeskyní a jejich ochrany.

Je členem Mezinárodní asociace zpřístupněných jeskyní ISCA

Pohlednice - jaká nádhera! Mimořádně cenný dokument o stavu a vývoji krajiny i života za posledních 100 let a často též krásné umělecké dílo!

Pohlednice jest lístek korrespondenční, opatřený na straně dopisní pohledem na krajinu, město neb budovy, výjevy ze života, žertovnými scénami a pod.

Vyvinula se z dopisních listů, opatřených záhlavím s obrázkem, v prvých letech posledního desetiletí stol. XIX. a nabyla záhy neobyčejného rozšíření...

(Ottův slovník naučný, 1902)

Předchůdci geografických pohlednic byly rytiny a veduty jako věrná zobrazení krajiny a rozvíjejících se měst od 13. a 14. století. Knihtisk v 16. století umožnil doplňovat různé formy tištěných zpráv obrazy měst, hradů nebo bojových scén. V 17. století se výroba vedut zvýšila vzrůstajícím zájmem o geografii, kartografii, cestopisnou a historickou literaturu. Po roce 1855 začala éra fotografie. Zvýšila se obliba pohledů na části krajiny a zajímavá turistická místa, zobrazovaná na nejrůznějším grafickém nebo fotografickém materiálu - kartonech, obálkách, dopisnicích s pozdravným textem. Roku 1869 bylo v Rakousko-Uhersku povoleno vydávání korespondenčních lístků (dopisnic), které se staly státní poštovní ceninou a zároveň přímým předchůdcem pohlednic. Byly výsledkem snah o nový, jednodušší a lacinější způsob poštovního dopisování. Hned po jejich vzniku se na nich začaly objevovat soukromé přitisky různých reklam nebo kreseb. Vyobrazení na nejstarších pohlednicích nezabíralo celou lící stranu, aby se vedle nebo pod obrázek dal napsat text. Dnes jim říkáme pohlednice s „dlouhou adresou“ nebo dopisnice. Až později se obrazová část pohlednice stala dominantou.

Zlatou érou pohlednic byly zejména roky 1894–1906. Byly laciné a poměrně rychle propagovaly turisticky zajímavé lokality mezi širokou veřejností.

Historie vyobrazení jeskyní na pohlednicích odráží rozvoj turistiky a úroveň poznávání krasu a jeskyní. Většina prvních pohlednic z přelomu 18. a 19. století se proto dotýká jeskyní jen okrajově. Převládají motivy s vyobrazením atraktivních míst, které byly volně přístupné návštěvníkům.

V krasu to byly především atraktivní povrchové krasové jevy. Obchodníci a hoteliéři využívali pohlednic k přilákání zákazníků z řad turistů.

V archivu Správy jeskyní ČR je uloženo přes 3000 pohlednic z krasových oblastí, krasového povrchu i podzemí.

Nejstarší pohlednice, odeslaná z Moravského krasu a uložená v archivu SJ ČR, je z roku 1897.

U většiny pohlednic není obtížná jejich lokalizace, určení místa či objektu a většinou jsou i dobře popsány. Problémem je zjištění data vydání, které ve většině případů na pohlednicích chybí. A pokud chybí i otisk poštovního razítka nebo datum není uvedeno v textu, je i přibližný odhad velice nesnadný. I tyto údaje jsou totiž zavádějící – pohlednice může být odeslána až dlouho po svém vydání.

I tak jsou pohlednice vždy cenným dokumentem a krásným dílkem.

Bozkovské dolomitové jeskyně	+420 481 682 167, bozkov@caves.cz
Konepruské jeskyně	+420 311 622 405, koneprusy@caves.cz
Chýnovská jeskyně	+420 381 299 034, chynov@caves.cz
Jeskyně Na Špičáku	+420 584 423 129, spicak@caves.cz
Jeskyně Na Pomezí	+420 584 421 284, pomezí@caves.cz
Mladečské jeskyně	+420 585 347 148, mladec@caves.cz
Javoříčské jeskyně	+420 585 345 451, javoricko@caves.cz
Zbrašovské aragonitové jeskyně	+420 581 601 866, zbrasov@caves.cz
Jeskyně Na Turoldu	+420 607 202 861, turola@caves.cz

Jeskyně Moravského krasu: Ústřední informační služba	+420 516 410 024, info@caves.cz
Punkevní jeskyně s propastí Macochou	+420 516 418 602, punkva@caves.cz
Kateřinská jeskyně	+420 516 413 161, katerinska@caves.cz
Jeskyně Balcarů	+420 516 444 330, balcaru@caves.cz
Sloupsko-šošůvské jeskyně	+420 516 435 335, sloupskososuske@caves.cz
Jeskyně Výпустek	+420 516 439 111, vypustek@caves.cz

Vydala Správa jeskyní České republiky, Květnové náměstí 3, CZ - 252 43 Průhonice
resortní organizace Ministerstva životního prostředí

Použité materiály: archiv SJ ČR

Grafická úprava Milan Hladký-Stein

Výroba : DTP studio Formanová, s.r.o., Br. Veverkových 566, 530 02 Pardubice

© Správa jeskyní České republiky 2016

www.caves.cz